

**BİR ÖTEKİLEŞTİRME ARACI OLARAK Q-KLAVYE
KULLANIMI -F VE Q KLAVYE KULLANANLAR ARASINDAKİ
EŞİTSİZLİĞİN KARŞILAŞTIRMALI SOSYOLOJİK ANLAMI**

**The Use of the Q Keyboard As An Othering Tool: The Comperative
Sociological Meanings of Unequality Between Users of Q and F
Keyboards**

*Cevdet YILMAZ**

Abstract

We have being told that the world is getting very small and the new technology is covering them. An understanding of the meaning of new technologies has for society must begin with an understanding of types of actors. The technologies that are converging to change the way we live: mobile communications, social networks and use the computers. Information technology especially computer is not the cause of the changes we are living through. But without new information and communication technologies none of what is changing our lives would be possible. When we compare using computer different countries, it has seen great diffarences. This article focus on the concept of '*The Use of the Q Keyboard As an Othering Tool*' based on the data obtained from 150 computer user, living in İzmir.

Keywords: Information tecnology, Computer, F and Q keyboard

* Dr. Araş. Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, cevdeyilmaz@yahoo.com

Enformasyonun niçin bu kadar çok istemeleri gerektiğine ilişkin net bir düşünceye sahip olmayan insanlar, her şeye rağmen, etrafımızdaki her bilgisayarını İnanç Çağındaki Gerçek Haçın Kalıntılarına, yani kurtuluş simgelerine dönüştüren bir Enformasyon Çağında yaşadığımızı inanmaya hazırdırlar.

Theodore Roszak

Giriş

Bu çalışmanın amacı, teknoloji kullanımının yarattığı eşitsizlikler ve bu eşitsizliklerin sonuçlarının oluşturduğu toplumsal yapının F ve Q klavye kullanım tercihleri üzerinden okunmasıdır. Çalışma, iki boyuttan oluşmaktadır. Birinci boyut; 2003 yılında basında Q ve F klavye ile ilgili yer bulan tartışmaların içeriklerinin irdelenmesidir. İkinci boyut ise seçilen örneklem ve bu örneklemeden elde edilen sonuçların klavye tercihleri üzerinden genellemesinden oluşmaktadır. Çalışmanın temel varsayımı; “Q ve F klavye kullananların temel bilgi teknolojilerine katılım ve bu teknolojilere karşı geliştirdikleri tutumların bir farklılaştırma oluşturduğudur. Bu farklılaşma hem F klavye kullananların aleyhine işlemekte hem de Q klavye kullanımı konusunda bir baskı mekanizması oluşturmaktadır”. Özellikle bilgisayarı yeni kullanmaya başlayanlar, Q klavye sunumunun yarattığı alternatifsizlik mekanizmaları ile bilgisayar kullanmaya başlamaktadır. Ayrıca bu dayatma ve benzeştirme mekanizması F klavye kullanma alışkanlığı bulunanların da yeni teknolojileri Q klavye aracılığı ile kullanmaları konusunda zorlayıcı bir mekanizma halinde işlemektedir. Bu dayatma yeni teknolojilerin sağladığı bilgi ve bilgiye ulaşma araçlarında eşitsiz bir toplumsal bölünmeyi de oluşturmaktadır.

Bilgi Teknolojileri, Bilgisayar ve Toplumsal Değişmenin Mantiği

Enformasyon, hayatta kalmamızın bir gerekliliğidir. Enformasyon, kendimiz ve çevremiz arasındaki zorunlu değiş-tokuşlara izin verir. Etkin bir şekilde yaşamak, yeterli enformasyonla yaşamaktır. Nitekim, iletişim ve denetim, insanın toplumdaki hayatına ait olsalar bile, insanın manevi hayatının özüne aittirler (Kumar, 1999: 19). Enformasyonun yaşamsal önemi, var olmanın önemli koşullarından birisi olarak tanımlanabilir. Çağımızın bilgi çağı olarak adlandırıldığı düşünülecek olursa, bilginin her zamankinden daha önemli bir olgu olarak üretildiği ve paylaşıldığı bir dönemin içerisinde olduğumuz görülür.

Bir Ötekileştirme Aracı Olarak Q-Klavye Kullanımı -F ve Q Klavye Kullananlar Arasındaki Eşitsizliğin Karşılaştırmalı Sosyolojik Anlamı

Dünyanın gittikçe küçüldüğünün ve yeni bilgi teknolojilerinin bu küçük dünyaya ulaşma konusunda hepimize yeni fırsatlar sunduğu mitosunun varlığı hoş bir kompliman olarak karşımızda durmaktadır. Yeni bilgi teknolojilerinin toplumsal yaşamda hangi anlamlara dönüştürüldüğünün anlaşılması ve dönüştürülen aktörlerin yaşam dünyalarının anlaşılmasına ihtiyaç vardır. Adına ne dersek diyelim, günümüz toplumu, bilginin paylaşılması, üretilmesi, ve aktarılmasında meydana gelen yapısal değişikliklerle yüzleşmektedir. Bu gün bilgisayar ve internet kanalıyla birbirine bağlanan yapılar, değişimin çeşitli anlamlarını kendi öznel gerçeklikleri içerisinde yaşamaktadırlar. Bildiğimiz dünyanın mahrem yönünü dağıtan, herkesin görünümüne açan bu değişimler, farklı amaçlar için sınırsızca kullanıma sahiptir. Burada sorulması gereken, kullanım hangi güç ve iktidar ilişkilerini oluşturmaktadır? Bu anlamda Toplumsal yaşamda *'Hangi kötülöklere tahammül edeceğimiz hangi iyiliğin peşinde olduğumuza bağlıdır'* (Sennett, 2002: 57) söylemi odağında eleştirel bir tavır takınmanın gerekliliği açıktır. Günümüz dünyası, yaşadığı toplumsal değişimlerde hangi iyiliklerin peşinde olunması gerektiğini sorgulayacak ve kurgulayacak kadar güçlü taslaklara sahip değildir. Yaşadığımız günler, özellikle bloklu dünyanın dağılmasından sonra ortaya çıkan iyimserliğin çabucak unutulduğu bir belirsizlik ortamını oluşturmaktadır.

Güncel teknolojiler insan yaşamının bundan sonra daha rahat yaşanabilir bir çerçevesini oluşturacakları söylemini her toplumsal aktöre kabul ettirmede oldukça başarılı olarak değerlendirilebilirler. Ancak bugün teknolojinin kullanım biçimi ve amacı hiç de masum bir süreçle karşı karşıya olmadığımızı ortaya koymaktadır. Yeni teknolojiler üzerinden kurulan network hangi iyiliğin peşinde olduğunu ortaya koymada cimri davranmaktadır. Bugün ulus-devlet taslakların sunduğu belirlenim amaçlarının hayli uzağında bir yerlerde durmaktayız. Güçlü ve muktedir bir ulus-devlet ilan edilmemiş bir yenilginin mahcubiyetini üzerinde taşımaktadır. Bu adı konmayan yenilginin toplumsal anlamları, gündelik hayatın sosyolojisi içerisinde yeni anlamlar kazanmaya devam etmektedir.

Castells yeni iletişim teknolojilerine eleştirel gözle bakmanın gereğini, yeni durumu anlamak için geçerli bir yol olarak değerlendirmektedir. Ancak eleştirel bir yaklaşım izlenmesine rağmen yeni iletişim teknolojilerinin başat gelişme dinamiklerini göz ardı etme şansımızın olmadığını vurgulamaktan geri kalmaz. Castells'e göre; "yeni iletişim sistemi, insan yaşamının temel boyutları olan *uzam ve zaman* kökten dönüşüme uğratılmaktadır. Yerler kültürel, tarihsel, coğrafi anlamlarından soyutlanmakta, işlevsel ağlar ya da görüntü kolajları halinde yeniden bütünleştirilmekte, yerlere özgü uzamın yerine geçen *akışkan*

uzamı devreye sokulmaktadır. Geçmiş, şimdi ve geleceğin aynı iletide birbiriyle etkileşim içinde olacak şekilde programlanabildiği yeni iletişim sistemlerinde zaman silinmektedir. *Akışlar uzamı ve zamansız zaman*, tarihsel olarak aktarılan sunum dizgelerinin çeşitliliğini aşan ve içeren yeni bir kültürün –hayali kurgunun inanç haline geldiği gerçek sanallık kültürün- maddi temellerini oluşturur. (Castells, 2002: 214). Bilgi Teknolojilerindeki gelişme, zaman ve uzam kullanımında bir sıkışma sağlarken, dışladığı geniş toplumsal kesimlerin arasındaki uçurumu da alabildiğince açmaktadır.

Küreselleşme kavramı, gündelik hayatımızda meydana gelen hızlı değişimlerin açıklanması için sıklıkla başvurduğumuz bir referans olarak değerlendirilebilir. Toplumbilim yazınında küreselleşme üzerine ve küreselleşme üzerinden yapılan tartışmalar bir hayli fazladır. Küreselleşme üzerine yapılan bu tartışmaların hepsinin özetlenmesi bu çalışmanın amacının çok uzağındadır. Bu çalışmada, küreselleşme kavramının yaşadığımız dünyanın alışkanlıklarını geri dönülmez bir şekilde dönüştürdüğü ve bu dönüşümün kendi dinamikleri içerisinde işleyen bir mantığının bulunduğu gerçeği yansıtılmaya çalışılacaktır.

Yeni teknoloji ürünleriyle karşılaşmak bireyleri yeni kurallar öğrenerek, yanı sıra eski alışkanlıkları kısmen unutarak zihniyetlerini değiştirmek zorunda bırakır (Tanzi, 2002: 218). Yeni teknolojilerin anında ve çok yönlü iletişim sistemleriyle bir iletişim formülünün verimli eşlemelik ve tutarlı enformasyondan ziyade kullanıcının öznel yargısının çabukluğuna keskinliğine bağlı olacağı gittikçe doğruluk kazanıyor (Tanzi, 2002: 218). Dante Bell, Enformasyon Toplumu'nun yaklaşımlarına ilişkin sunduğu açıklamanın merkezine, değişimin *temel simgesi ve analitik motoru* olarak bilgisayarı koyar (Kumar, 1999; 21). Değişimin merkezinde yer alan bilgisayar, her toplumda farklı kullanım amaçlarına sahip olabilir. Bilgisayar tabanlı uygulamaların, benzer amaçlar için kullanılabileceği gerçeği, toplumsal öncelikler ve kullanma biçimlerinin yine de toplumsal yeterlikler çerçevesinde şekillenme eğilimi taşımaktadır.

Şüphesiz yeni teknolojiler birçok toplumsal yaşam alanıyla ilişkilendirilebilir. Yeni bilişim teknolojilerin çoklu dolaylandırılabilir doğası, gelişim trendleri konusunda toplumsal aktörlerin net ve bağlayıcı yorumlara sahip olmasının önünde de bir engel olarak değerlendirilebilir. İlk bakışta bilişim teknolojileri aracılığı ile hızlı ve etkili bir kamu hizmeti alındığı düşünülebilir. Örneğin, gözetim kurumlarının da bu teknolojilerden sıklıkla hatta öncelikle faydalandıklarını unutmamak gerekir. Bu sayede belirlenmiş ve

yönlendirilmiş bir yaşam toplumsal hayatın her yerine kurgulanma riskini taşımaktadır. Teknolojik iktidarın ördüğü tüketim kalıplarına sığmayan her türlü davranışın, bir anlamda dışlanması söz konusudur. Hem Q hem de F klavye kullananların bilgisayarı kullanma amaçları da başından beri var olan bir belirlenim çizgisinin üzerinden yürümektedir. Bu çizgi doğrusal ve standart tüketim alışkanlığı kazandırma yani değiştirme dönüştürme ve benzeştirme mekanizmalarının varlığı ile ilerleyen bir sürecin bir görünümüdür.

Bir Dönüştürme Aracı Olarak Dilin Bilgisayar Uygulamalarında Kullanımı ve Klavye Sorunsalı

Bu çalışmanın tartışma konusu yaptığı Q klavyenin tarihsel gelişimi daha işin başında ilginç bir öyküyle başlamaktadır. “Q klavye 1873’te bir karşı mühendislik tasarımıydı. Daktilo kullananları olabildiğince ağır yazmaya zorlamak için olmadık hilelere başvurulmuş, en çok kullanılan harfler klavyenin her sırasına dağıtılmış, (sağ elini kullanan insanları zayıf ellerini kullanmak zorunda bırakacak şekilde) harfler solda toplanmıştı. Görüldüğü kadarıyla verimliliğe aykırı olan bütün bu özelliklerin gerisinde yatan neden, 1873’te daktilo kullanıcılarının yan yana iki tuşa art arda hızla bastığında harflerin birbirine karışmasıydı, bu yüzden üreticiler daktilo yazanları yavaşlatmak zorundaydı” (Diamond, 2002: 319).

Türkçe yazım ve konuşma için kullanılan alfabe, teknolojik gelişme sonucunda kendi karakterlerinden bazılarını kaybetme riski ile karşı karşıyadır. Dilin bu anlamda kullanılması öncelikle Türkçe Q ve F klavye tartışmalarıyla kendisini gösterdi. Artık günümüzde üretilen ileri teknoloji araçlarının büyük çoğunluğunda (Cep bilgisayarı, cep telefonu gibi) Türkçe karakterler bulunmamaktadır. Bunun bir nedeni 1977 yılında yapılan *Bilişim Standartları Toplantısı*’na Türkiye’nin katılmamasıdır. Bilgisayar yazılımlarında standart olarak kullanılacak karakterlerin belirlendiği bu toplantıda, Türkiye temsil edilmediği için Türkçe karakterler, yazılım standartları arasına giremedi. Bunun sonucunda önce Türkçe yazıma uygun olmayan Q klavyeler, 40 yıllık F klavyenin yerini aldı. Sanayi Bakanlığı ve TSE’nin önlem almaması şimdi de, kullanım zorunluluğu olmadığı için Palm’den Pocket PC’ye, cep telefonundan tablet PC’ye kadar birçok mobil iletişim ürününün Türkçe karakter içermediği halde rahatlıkla satılabilmesine neden oluyor. Bu da, Türkiye de tüketicilere ekstra masraf getirmenin yanı sıra, alfabedeki ç, İ, 1, ğ, ö, ş ve ü harflerinin F klavye gibi yok olma tehdidini getiriyor (Hürriyet Gazetesi 8 Aralık 2002).

Türkçenin uluslararası standartlarda temsil edilmeyen harflerinin bilgisayar donanım ve programlarında farklı çözüm yolları ile telafi edilmesi çabası, hem kullanılan donanımın maliyetini arttırmakta hem de bilgisayar aracılığı ile yapılan iletişimin çarpıklaşmasına yol açmaktadır.

Tüm bunlar, kullanıcılarda Türkçe alfabeye özgü ç, ı, İ, ğ, ö, ş ve ü harfleri yerine aksak karşılıkları olan c, i, l, g, o, s ve u harflerinin kullanılma alışkanlığına neden olmaktadır. Bu alışkanlığın önlem alınmadığı için yaygınlaşması, giderek *Harf Devrimini* de tehdit edici boyutlara ulaşıyor. Sanayi Bakanlığı ve TSE, yazılım ve donanımlarda Türkçe karakter zorunluluğuyla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmakta daha da gecikirse, ç, İ, ı, ğ, ö, ş, ü harfleri de F klavyede olduğu gibi alfabemizden yok olma tehlikesi yaşıyor (Hürriyet Gazetesi 8 Aralık 2002). Türkçe alfabenin yeni teknolojilere karşısındaki durumu sadece bir klavye sorunu değildir. Bugün F klavye ile yaşanan sorun yarın başka bir alanda varlığını sürdürecektir. Dilin canlı bir varlık olarak tanımlanması ve kültürel birikimin aktarılması ve geliştirilmesinde hayati bir öneme sahip olması, konuyu biraz daha cazip hale getirmektedir. Yeni teknolojileri kullanma becerileri olan insan kaynağının tanımlanması, teknolojik değişimin bu kadar hızlı olduğu bir bağlamda kendiliğinden güç bir iş olarak ortaya çıkmaktadır. Yurtsan Atakan klavyenin bir başlangıç olduğunu, sonrasında başka yeni teknoloji ürünleri ile ilgili sorunları da yaşayacağımızı belirtmektedir.

Yeni teknolojilerle birlikte Türkçe alfabe bekleyen çok daha büyük sorunlar var kapımızda. Klavyeler yavaş yavaş çıkacak hayatımızdan. Geleceğin taşınabilir cihazlarında bilgi girişi el yazısı ve sesle yapılacaktır. Ancak bu teknolojinin ilk ürünleri Türkçe harfleri tanımıyor, Türkçe sesleri anlamıyor ve Türkçe desteği olmayan bu ürünler, Türkiye'ye serbestçe ithal edilip satılıyor, işi baştan sıkı tutmalıyız (Atakan, 2003).

Küresel dilin İngilizce olarak algılandığı ve dayatıldığı dünyada, doğal olarak bilgisayar tabanlı uygulamaların bir çoğu da bu dilde oluşmaktadır. Birçok toplumda olduğu gibi Türkiye'de de bu bağlamda bir tartışma ortamı mevcuttur.

Özellikle Türkçe alfabenin bazı harflerin çıkartılmasını/eklenmesini bir çözüm olarak sunanlar vardır. Bu savda temel dayanak, bilgi teknolojilerine kolay uyum sağlayabilmektir. Bu yaklaşımda temel dayanak bazı web sayfalarının bu karakterleri tanımaması, bazı programlarda bu karakterlerden

Bir Ötekileştirme Aracı Olarak Q-Klavye Kullanımı -F ve Q Klavye Kullananlar Arasındaki Eşitsizliğin Karşılaştırmalı Sosyolojik Anlamı

kaynaklanan hataların sıklıkla tekrar etmesi ve tüketilen teknik malzemenin¹ bu karakterlere uyum sağlamamasıdır. Özellikle iletişim aracı olarak elektronik postayı kullanmak isteyen bir çok kişi Türkçe karakterlerden kaynaklanan bu sorunla sıklıkla yüzleşmektedir. Ciddi kamu kurumları bile, TRT gibi, elektronik posta adreslerini duyururken Türkçe karakterlerin bulunmadığı bozuk bir aksanı kullanmaktadırlar. Ayrıca elektronik ortamda yapılan sohbetlerde kullanılan dil problematik bir alanı oluşturmaktadır. Bu alanda kullanılan dil Türkçe'ye zarar vermektedir iddiası dil konusunda söylem üreten bir çokları tarafından sıklıkla dillendirilmektedir. Nette sohbet için kullanılan dilin bu bağlamda oluşmasının arkasında Q klavye ile hızlı yazma ihtiyacı ve Türkçe karakterlerin bir çok sohbet odasında tanınmaması gerçeğinin bulunduğu söylenebilir. Sonuç olarak teknolojiyi üreten kaynak, yeni teknolojilerin hem kullanılmasında hem de bu teknolojilerin geliştirilmesinde belirli bir dilin kullanımını sağlayacak bir paradigmaya sahiptir.

Klavye bilgisayar aracılığı ile bilgi üretilmesi ve gönderilmesinin aracıdır. Bunun için hızlı ve fonksiyonel bir kullanım bilgi üretmenin miktarını ve kalitesini belirlemektedir. Bilgisayar kullanıcıları mouse (fare) ve klavye ile etkileşim kurmaktadırlar. Bilgisayar başında geçirilen zamanın bu iki giriş biriminin kullanım süreleri aynı zamanda bilgisayarı etkin kullanıp kullanmadığımız hakkında da bir fikir vermektedir. Nitekim bir haberde bu duruma dikkat çekilmiştir. Klavye kullanmak *üretmek ve üretim* kavramlarıyla tanımlanırken Mouse kullanmak daha çok *tüketmek ve tüketim* kavramıyla ilişkilendirilmiştir (<http://www.haberturk.com>, 31.07.2001).

F-klavye ile ilgili ilk tartışma Orhan Tekelioğlu tarafından yapılmıştır (1998); Bu çalışmada F-klavye daktilo kültürünün önemli birimi olarak tanımlanmakta ve günümüzde ölüm döşeginde yattığı tespitinde bulunmaktadır. Tekelioğlu F-klavye kullanımı üzerinden bir kültür tartışması yapmaktadır. Tekelioğlu'na göre kültür "*toplumun sosyal mirasıdır. Bu miras, bir yandan maddi öğeleri (araçlar, mekanlar, yönetim organları; sanat eserleri gibi) kapsarken, bir yandan da maddi olmayan öğeleri (sembol sistemleri, fikirler, inançlar, estetik algılar gibi) de içerir. Teorik ifadesi bir yana, kültür aynı zamanda yaşamın ta kendisidir*" (Tekelioğlu, 1998). F-klavye kullanımı üzerinden yapılan kültür tartışması bilgisayarlarda kullanılan Q-klavyenin varolan yaşam biçiminin zorla değiştirilmesinin arkasında yatan yönlendirmeye karşı bir karşı duruşu ifade etmektedir.

¹ Burada teknik malzemeyle kullanılan klavye kast edilmektedir.

Tekelioğlu'na göre, "Türkiye, tuş sıralamasında standart olarak kabul ettiği F klavyeyi 1956 yılında seçmişti. Bu aslında daktilo kültürünün "yerleştiğinin" açık bir kanıtıydı. Çünkü daha önceleri piyasada bulunan daktiloların çoğunluğu Fransız piyasası için üretilen A klavye tuş düzenine (AZERTY) sahipti. Ama bu düzen Türkçede kullanılan sesli ve sessiz harflerin sıklığı ile uyumsuz olduğundan, Türkçe yazarken zorluk çıkarıyordu. O günlerde oluşturulan bir kurul Türkçeye çok daha uyumlu olan F-klavye düzenini benimsedi ve yıllardır da herkes buna alışmıştı. Peki ne oldu da, yine bir başka batı dili olan İngilizceyi temel alan Q-klavye *de facto* bir standart oldu? Bu sorunun cevabında bugünkü kültür dinamiklerimizi açıklayabilecek bazı anahtarlarda gizli gibi görünüyor. İlk saptama şu olabilir. Kültürümüz bir batılı öge ile karşılaştığında, olduğu düşünülen muhafazakar yapısını kolaylıkla terk ediyor. Örneğin, kimse sokaklara dökülüp klavyemi isterim diye gösteri yapmıyor" (Tekelioğlu, 1998). Bu bağlamda böylesine benimsenen F-klavyenin Q-klavye karşısında yaşadığı yenilginin nedeni; kültür dinamiklerimizi açıklayabilecek bir anahtar olarak tanımlanmaktadır. Tekelioğlu güçlüklerle oluşturduğumuz kültürel birikimimizin bir taşıyıcısı olarak gördüğü F-klavyeyi yeni bilgi teknolojilerinin *düzleştirici ve farklılıkları yok eden* ideolojisinin bir saldırısı olarak görmektedir.

Kongar'a göre F klavye sorunu "hem ulusal kültürün korunması hem de daha kolay ve pratik yazı yazmanın sağlanması" (<http://www.kongar.org/medyanotu/index.php>) için önemli bir tartışma alanıdır. Bu bağlamda ulusal kültürün korunmasının bir aracı olarak dilin korunması kaygısı ön planda tutulmaktadır. Aynı zamanda, dilin korunması, Türkiye'nin modernleşmesi ve ulus-devlet olması için çok önemli bir refleks olarak tanımlanmaktadır. Kongar bu görüşlerinin bir yansıması olarak, klavye üzerinden bir toplumsal değişme ve bu değişmeye karşı nerede durmak gerektiğinin bir tartışmasını yapma eğilimindedir. Kongar klavye üzerinden yaptığı tartışmanın ideolojik bir duruştan kaynaklanmadığını ısrarla vurgulama ihtiyacı hissetmektedir.

F klavye sorunu, "ideolojik" bir sorun değil; örneğin doğrudan "ulusalcılıkla" yani eski deyimle "milliyetçilikle" ilgisi yok. F klavye sorunu doğrudan doğruya Türkçe yazan insanların daha hızlı ve daha yanlışsız yazı yazmalarıyla ilgili bir konu ([http://www.kongar.org/medyanotu/253 F Klavye deki Buzdagi.php](http://www.kongar.org/medyanotu/253_F_Klavye_deki_Buzdagi.php)).

Klavye üzerinden yapılan tartışma, bir savunma mekanizması olarak reflekslerle ilerleyen bir içeriği sahiptir. Hatta Doğan Hızlan F klavye için, yine

aynı gazetenin bir yazarı olan Yurtsan Atakan'ın yazısının (Atakan Yurtsan, "Q klavye Kızları", Hürriyet Gazetesi, 12 Şubat 2003) ortak bir savunma metni olarak herkes tarafından imzalanmasını istemektedir. Hiç şüphe yok ki bu savunma metni küreselleşmeye karşı imzalanacaktır. Özellikle küreselleşmenin teknolojiyi kullanma alışkanlıklarına yönelik zorlayıcı değişim baskısına karşı imzalanacak bir savunma metninden söz edilmektedir. Hızlan'a göre (2003), Q klavye, küreselleşmenin bir göstergesidir ve "*ırk yıllık Türkçe F klavyemizin yerine sözde Türkçe Q klavyenin ittirilmesini alkışlayacak kadar küreselleşmeci değilim*" diye tanımlayarak küreselleşmeye bu kadar açık olunmaması yönünde bir duruşu sergilemeye çalışır.

Gençler bana mail atıyor: "16 yaşındayım, 6 yaşından beri Q kullanıyorum, çok da hızlı yazıyorum." Yanlış. Farkında değiller. Kesin veri var elimizde: F klavyeyi 10 parmak yazan bir Türk'le, Q klavyeyi 10 parmak yazan Amerikalılara aynı İngilizce metin veriliyor. Amerikalılar dakikada 32-35 kelime; Türk 72 kelime yazıyor! Biz, Amerikalının yapmak isteyip de yapamadığını yapmışız! Ben devlet zoruyla Q klavye kaldırılсын demiyorum. Şunu diyorum: F klavye Türkçe'nin makul, rasyonel, mantıklı, ergonomik uzantısıdır. Dolayısıyla F klavyeyi savunmakla Türkçe'yi savunmak aynı şeydir. O yüzden F klavye konusunda bastırılmalıdır. Bütün klavyeler F olmalıdır; isteyen Q'ya çevirtsin. Q'ya 'dünya standardı' diyorlar. Palavra. Globalleşmeyi Amerikanlaşma ile karıştırıyorlar. F klavye; Türkçe'ye, geçmişine ve değerlerine sahip çıkma meselesidir. Alışkanlık sonra gelir. Son olarak: "Efendim Amerika'ya gidersek Q lazım olacak." Kim gidecek? 100 kişiden biri... Hayal satıyorlar yani. Gidince Q'yu öğrenirsin; atla deve değil (Aköz, 2003).

Klavye tartışmasında küreselleşme kavramı referans vererek yapılan göndermeler, rasyonel aklın gerekleri ön planda tutularak yapılmaktadır. Bu tartışmalarda doğrudan söylenmesi gereken, küreselleşmenin dayattığı değişmeye dolayısıyla ortaya çıkan eşitsizliklere karşı olma durumudur. Ancak bu söylem bu konuda yazan tüm yazarlarda, klavye değiştirmeye karşı olmanın rasyonel temelleri ortaya konduktan sonra ifade edilmektedir. Emre Aköz F klavyeyi Türkçenin rasyonel, makul ve ergonomik uzantısı olarak tanımladıktan sonra, Aslında bu klavyede yazmanın "Türkçenin geçmişine ve değerlerine sahip çıkma meselesi" olduğunu söylerken Emre Kongar; sorunun doğrudan doğruya Türkçe yazan insanların daha hızlı ve daha yanlışsız yazı yazmalarıyla ilgili bir konu olduğunu vurgular.

Klavye tartışmalarının gündeme gelmesinde küreselleşme kavramının tetiklediği bir tartışma zeminin varlığından söz edilebilir. Özellikle soğuk savaş sonrası ulusal ve uluslararası kurumların yeni rolleri, hem makro hem de mikro anlamda bir çok tartışma ile karşılanmaktadır. Ortaya çıkan bu değişim, bloklu dünya yapılanması içerisinde ulusal sınırları içerisinde korunaklı yapılar ortaya koyma gücünde olan ulus devletlerin yaşadığı erozyonla da tanımlanabilir. Yeni yaşam taslaklarının sınır ötesi etkileyenleri, yeni fırsatlar sunmanın yanı sıra var olan eşitsizliklerin de alabildiğince açılmasını sağlamaktadır. Bu eşitsizliklerin yansımaları, değişimin hem dönüştürücü hem de dışlayıcı etkileri karşısında, birlikte yaşama tecrübemizin aşına aktörü olan ulus devletinin kurumsal varlığını sorunlu hale getirmektedir.

Bu bağlamda her sorunda olduğu gibi klavye tartışmasında da konuya yön verecek başvuru makamı devlet olarak ortaya konmaktadır. Hangi tür klavyenin kullanılacağı konusunda devletin ilgili kurumlarının göreve çağırılması, sorunun çözümü için sıklıkla önerilen yoldur. Klavye seçimi yapan aktörlerin piyasanın dayattığı Q klavyeyi seçmeleri hiç farkında olmadan pasif birer kullanıcı haline gelmelerini sağlamaktadır. Hatta Q klavye kullanımının bu kadar yaygın olması planlanmış ve tedbir alınması gereken bir eylemdir.

...Q Türkçe klavyeyi icat edenler, F klavyeyi tümüyle ortadan kaldırmak için ciddi uğraşlar içindeymişler. Bu uğraşlarının hedefleri arasında Ticaret liselerindeki eğitimlerden F klavyeyi kaldırmak ve Q klavyeyi de Türk Standartları Enstitüsü'ne "standart klavye" olarak kabul ettirmek varmış.

http://www.kongar.org/medyanotu/253_F_Klavye_deki_Buzdagi.php).

Q klavye kullanımının bir dönüştürme aracı olarak kullanılmasının arka planında özellikle bu klavyenin kullanımının ön plana çıkması etkili olmuştur. Piyasada Q klavyenin yaygın olarak bulunması ve satış fiyatının F klavyeye oranla daha ucuz olması ilk kez bilgisayar sahibi olanları bu klavye ile bilgisayarı kullanmaya başlatmaktadır. F klavye tercihi daha fazla bir fiyat farkı ödenmesi anlamına gelmektedir. Aynı zamanda F klavye yaygın satış ağında bulunmamakta, özel sipariş edilmesi gereken bir araç olarak sunulmaktadır. F klavye isteyen tüketicilere genellikle verilen cevap "herkes Q klavye kullanır" olmaktadır. Bu bütün klavye kullananların aynı zamanda "**herkesleştirilmesi**" anlamına gelmektedir.

Bir Ötekileştirme Aracı Olarak Q-Klavve Kullanımı -F ve Q Klavve Kullananlar Arasındaki Eşitsizliğin Karşılaştırmalı Sosyolojik Anlamı

Klavve konusunda yapılan bu tartışmalar, toplumsal değişimin kuşaklar arası farklılaşmasını ve eşitsizliğini de ortaya koymaktadır. Kongar kendisinin bir F Klavve savunucusu olarak dinozorlukla suçlanmasını bu konuda köşe yazısı yazan daha genç yaştaki yazarların varlığından örnekler vererek aşmaya çalışır.

Önce iki genç yazar arkadaşşıma teşekkür etmek istiyorum. Bunlardan biri Sabah yazarlarından Emre Aköz. Bu sorun üzerine yazdığı yazıyla, konuyu ele alarak işlemeyi aklıma getiren genç meslektaşım.. İkincisi daha çok bilgisayar üzerine eğilen ama Türkçe alfabe konusunu da gündeme getiren Hürriyet yazarlarından Yurtsan Atakan.. Hürriyet ve Sabah gibi iki çok satan gazetede konunun ele alınması tabii ki çok çok önemli. Bu açıdan genç arkadaşlarımı kutluyorum. Ayrıca Emre Aköz'e bir teşekkür borcum daha var: Beni "F klavve dinozorların savunduğu bir sistemdir" iddiasına yanıt vermek için pek çok bilimsel ve uygulamalı kanıt kullanmaktan kurtardı

([http://www.kongar.org/medyanotu/253_F Klavve deki Buzdagi.php](http://www.kongar.org/medyanotu/253_F_Klavve_deki_Buzdagi.php))

Gerçi bu tanımlama ve destek arayışı meşruiyetini çok satan bir gazete tarafından dile getirilmiş olmaktan almaktadır. Eğer çok satmak meşru olmak için aranacak bir özellik olarak sunulursa, Q klavyenin çok satması da bu bağlamda bir normalleştirme söylemi olarak kullanılabilir.

Nitekim Türkiye Microsoft yöneticisi, Windows'un ilk başladığı 1993 yılından beri Türkçe F klavyeyi desteklediklerini belirterek özellikle daktilo kullanıcısı kökeninden gelen yaşı 40 üzeri kesimin genellikle F klavye talebi olduğunu savunarak, 20 yaş ve altı ise Q klavyeyi tercih ettiğini özellikle belirtme ihtiyacı hissetmektedir. Buna göre, dünyada yılda 130 milyon bilgisayar satılmaktadır. Bu bilgisayarların 70-80 milyonu Q klavyedir. Yine aynı kaynağa göre, Türkiye'de ortalama 500 bin tane bilgisayar satılıyor. Bu sayının içinde ticari kuruluşlar, genellikle Q klavyeyi tercih ediyor. Devlet kendine alırken ise F klavyeyi tercih ediyor (Milliyet Gazetesi 22 Şubat 2003 Cumartesi). Bu yaklaşım yaygın olan teknolojik araçların kullanımının dünya ile bütünleşmenin bir aracı olduğunu da ifade etmektedir. Sayısal olarak çokluk ve araçların kullanım yaygınlığı, bunların kullanılması için gerekli olan meşru zemini de yaratmaktadır.

Bütün bu tartışmaların sonucunda Milli Eğitim Bakanlığı bir açıklama yapma gereği duymuştur. Bu açıklamada F klavye kullanımının yararlarına değinilerek, ticaret meslek liseleri başta olmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda ve yetişkinler için düzenlenen kurslarda F klavyeyi esas alan yazı makinelerinde "on parmak ile bakmadan yazma" metoduyla yüz binlerce kişinin eğitildiğine dikkat çekilerek F klavyenin yararının ve geçerliliğinin kanıtlandığı vurgulanmıştır. Bu amaçla 2002 yılından itibaren Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne bağlı okullarda daktilografi dersleri kaldırılarak klavye öğretiminin bilgisayar ortamında verilmeye başlanmıştır. Bütün bu olanlara karşılık 47 yıl öncesinde yaşanan klavye karışıklığının yeniden gündeme geldiği üzerinde durulmuştur. Bu tartışmalara bir çözüm üretmek amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı bütün kurumlarında F klavye kullanımının sağlanmasını istemiş ve halen Q klavye kullanılan birimlerde *yerel olanaklarla* F klavye kullanımına geçilmesini istemiştir. Ayrıca Q klavye eğitimi almış personelin tekrar F klavye eğitiminden geçirilerek bu klavyeyi kullanır hale gelmesi bildirilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu girişimi klavye kullanımı konusunda gerek kurumsal gerekse de bireysel olarak içinde bulunan durumun tanımlanması açısından önemlidir. Devlet Milli Eğitim Bakanlığı aracılığı ile bir teknoloji politikasının bulunmadığını itiraf etmektedir. Bilgisayar eğitiminin verildiği bakanlığın bu itirafı, diğer devlet kurumlarının yeni teknolojilere olan yaklaşımlarının anlaşılması açısından iyi bir örnektir.

Klavye Tercihleri ve Bilgisayar Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Uygulama

Bu bölümde, geliştirilen bir anket aracılığı ile elde edilen verilerin çözümlenmesi yapılacaktır. Bu çözümlenme, klavye konusunda yapılan tartışmaların, gündelik hayatın sosyolojisi içerisinde yarattığı farklılaşma ve eşitsizliklerin tespiti amacıyla taşınmaktadır.

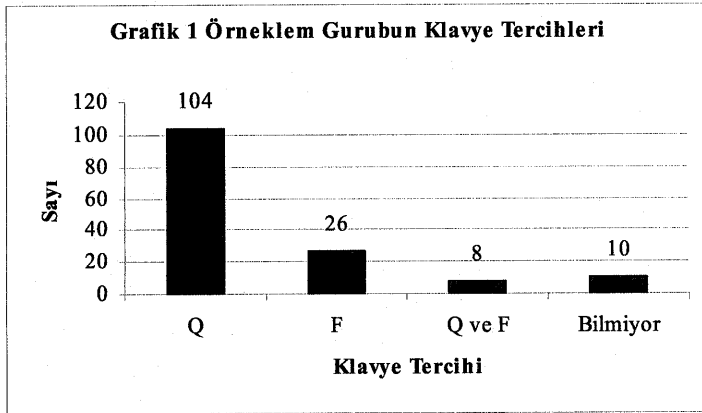
Herhangi bir yönlendirmeye yol açmamak için uygulanan anket formu "*Bilgisayar Kullanma Tutumları*" ismiyle düzenlenmiştir. Ankete katılmaya gönüllü olanlara sadece bilgisayar kullanımıyla ilgi tutumların araştırıldığı bir çalışma olduğu bilgisi verilmiştir. Bunun amacı klavye kullanımıyla ilgili bir uyarıcı vermektense, bilgisayar kullananların gündelik alışkanlıkları içerisinde klavye tercihlerinin, bilgisayar kullanımına yönelik hangi tür davranışları belirlediğinin anlaşılmasına çalışılmasıdır. Bu araştırmada sadece anket

Bir Ötekileştirme Aracı Olarak Q-Klavye Kullanımı -F ve Q Klavye Kullananlar Arasındaki Eşitsizliğin Karşılaştırmalı Sosyolojik Anlamı

teknığının kullanılması, bilgi toplama açısından mekanik bir araç olma riskini taşımaktadır. Bu amaçla anket verilerin değerlendirilmesinin yanı sıra, çalışmanın epistemolojik tarihsel sınırlarının çizilmesi ve çalışmanın nitel bir yorum zenginliği ve derinliğinin sağlanması amacıyla günlük gazete, dergi ve görsel medyada Q ve F klavye konusunda yapılan tartışmaların içeriğinin çözümlenmesi yapılarak, farklı klavye kullanıcılarıyla yapılan derinlemesine görüşmelere de yer verilmiştir.

Örneklem bilgisayar kullanıcısı 150 kişiden oluşmaktadır. Bu 150 kişinin %55.3'ü yani 83 kişi Lise öğrencileridir. Örneklem guruba dahil edilen Lise öğrencileri Ticaret Meslek Lisesi son sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu gurubun seçiminde okulda formal eğitim ortamında bilgisayarla gerek mesleki gerekse de kişisel olarak ilgilenmeleri ve eğitim sürecinde tanışmalarının etkisi olmuştur. Bu gurup, çalışmada yeni kuşak bilgisayar kullanıcılarını temsil etmektedir.

Bu guruptan elde edilecek bilgiler, hem bilgisayar kullanımı konusunda gelişim trendlerini göstermesi hem de diğer bilgisayar kullanıcıları ile aralarında ortaya çıkan farklılaşmanın ortaya konması için kullanılacaktır. Üniversite öğrencisi katılımcılar ise okulda ve internet kafelerde farklı zamanlarda görüşülenlerden oluşmaktadır (17 kişi). Son olarak çalışma hayatında bilgisayar kullananlar örneklem guruba dahil edilmiştir. Bu katılımcılar da tesadüfen seçilen kişilerden oluşmaktadır (50 kişi). Örneklem gurup İzmir'de yaşayanlardan oluşmaktadır. Araştırmada, klavye tercihinin yaş, meslek, eğitim durumu gibi farklı sosyolojik parametreler açısından karşılaştırılması yapılacaktır.

Örnekleme grubun %70.3'ü klavye tercihinin Q klavye olduğunu dile getirmiştir. Bu sonuç, araştırmanın başlangıcında tahmin edilen bir durumdur. Günümüzde yaygın olarak kullanılan klavye Q klavyedir. Q klavye, yeni bir bilgisayar sahibi olmak isteyenlere, eğer klavye tercihlerini dile getirmezler ise 'normal olan budur' diye satılmaktadır. Klavye tercihi, satıcıların basit bir piyasa mantığı kaygısı ile şekillenmektedir. Q klavye ithali F klavyeye göre daha ucuzdur. Bu nedenle, bilgisayar malzemesi satanlar, Q klavye satmayı tercih etmektedirler. Yaptığımız araştırmalarda, Q klavye F klavyeye göre tüketicilere daha ucuz satılmaktadır. Araştırmayı yaptığımız günlerde standart, özellikli olmayan bir Q klavye 6\$'a satılırken, aynı özellikteki bir F klavye 10\$'a satılmaktadır (1\$=1.650.000 TL'dir. 14 Nisan 2003) Sadece bu bile klavye kullanımı konusunda özel bir tercihi bulunmayan bireylerin bilgisayar kullanmaya Q klavye ile başlamalarına neden olmaktadır. Q klavye kullanan bir Lise öğrencisi neden bu klavyeyi kullandığını açıklarken:

"Yaz tatilinde derslerim iyi olduğu için babam bana bir bilgisayar almaya karar verdi. Bilgisayar fiyatlarını araştırırken daha ucuz olması için bazı parçalar tanıtılırken ucuz olan Q klavyeyi istedik. Zaten ben de bilgisayarı genellikle oyun oynamak için kullanıyorum. Bunun için hangi klavyeyi kullandığım çok da önemli değil. Ayrıca benim bilgisayarda kullanılan klavyelerin farklı türlerinin olduğundan da haberim yoktu" ifadesini kullanmıştır.

Kullanılan klavye ve bu klavyeyi tercih etme nedenleri açısından örneklem grubu, klavye seçimine göre farklı özellikleri taşımaktadır. Q klavye kullanıcılarının %28.8'i bu klavyeyi bilgisayarla birlikte geldiği için kullanmayı tercih etmektedir. %18.8'i ise herkesin bu klavyeyi kullandığını, %20.8'i ise her yerde kolayca bulunduğu için Q klavyeyi tercih ettiğini belirtmiştir. F klavye kullanıcılarının ise, %38.5'i kolay ve hızlı kullandığı için, %57.7'si ise daktilo kullanıcısı olduğu için bu klavyeyi tercih etmektedir. Buna göre iki grubun klavye tercihlerinin farklılaşmasının arkasında yatan nedenler, F klavye kullanıcıları için alışkanlık, Q klavye kullanıcıları için ise tüketim sürecinde karşılaştıkları yönlendirmedir.

Kullanılan klavye türünü nedenleyen süreçler, piyasaya sunulan klavye türünün satış ve pazarlama alışkanlıklarından temellenmektedir. Örneklem grubumuz kullandıkları klavyeyi seçme nedeni olarak %30.1 oranında kolay ve hızlı kullanmalarını dile getirmişlerdir. Ancak, bu konuda bilgi toplanırken derinlemesine yapılan görüşmelerde, klavye seçimi, hızlı ve kolay kullanma nedeninden ziyade alışkanlık çerçevesini tanımlamaktadır. Klavye tercihinin

Bir Ötekileştirme Aracı Olarak Q-Klavye Kullanımı -F ve Q Klavye Kullananlar Arasındaki Eşitsizliğin Karşılaştırmalı Sosyolojik Anlamı

bilinçli bir sürecin sonunda yapmayan kullanıcılar, daha sonraki kullanım alışkanlıklarını göz önüne alarak bu cevabı verme eğilimindedirler. Seçimi F klavye olan ve daha önce daktilo kullanma alışkanlığı olanlar, bilgisayarlarında F klavye kullanmayı özellikle tercih etmektedirler. (%9.1). Ancak, böyle bir alışkanlığı olmayan büyük bir çoğunluk bilgisayar kullanmaya Q klavye ile başlamaktadır. Bu grupta bulunanların klavye tercihlerini belirleyen süreçler, genellikle bilgisayar sahibi olunurken Q klavyenin başlangıç klavyesi olmasından kaynaklanmaktadır. Bu konuda, klavyesinin bilgisayarla birlikte geldiğini (%25.5) ifade edenler önemli bir gurubu oluşturmaktadır. Klavye tercihlerinde ilk kullanıcıları etkileyen önemli bir neden de, Q klavyenin yoğun ve kitlesel kullanımınıdır. Q klavyenin, genel ve yoğun kullanımı, bireylerin klavye kullanım tercihlerinde etkili olmaktadır. Özellikle bilgiye ulaşmanın yeni kapısı olarak değerlendirilen İnternet Cafelerde tamamen Q klavye kullanılmaktadır. Ayrıca, işyeri okul gibi kendisine ait bir bilgisayarı olmayanların bilgiye ulaşmak için kullanacakları diğer mekanlarda da yoğunlukla Q klavye kullanılmaktadır. Bu durum bilgisayar kullanımında bundan sonra da Q klavye kullanılmasının yaygın olarak devam etmesini sağlayacaktır.

Tablo 1. Klavye Tercihi ve Neden Bu Klavyenin Kullanıldığı (%)

	Q	F
Kolay ve hızlı kullanıyorum	23,8	38,5
Bilgisayarla birlikte geldi	28,7	-
Her yerde kolayca bulunur	20,8	3,8
Herkez bunu kullanır	18,8	-
Daktilo kullanıcısıyım	-	57,7
Bilmiyorum/Fikrim yok	7,9	-
Toplam	100	100

Klavye kullanımının alışkanlık bağlamında ilerlemesi, ulaşılabilirlik açısından Q klavyeye aşına olanları çok fazla etkilememektedir. Bu durumdan en çok etkilenen grup F klavye kullanma alışkanlığı olanlardır.

Özellikle kendilerine ait olmayan mekan ve bilgisayarlarda ciddi bir kullanma zorluğu yaşanmaktadır. Kısa zamanda bitirebilecekleri işlerini uzunca bir zaman diliminde tamamlamaktadırlar.

Teknolojik ilerleme mantığı, teknolojinin ürünlerinin nasıl kullanılacağını bir üst belirlenim mantığı dairesinde iletirmektedir. Yeni teknolojinin bir toplumda kullanımı, hem bu üst belirlenim hem de toplumsal pratiklerle şekillenmektedir. Buna göre bir toplumun kurumsal örgütlenmesi ve üyelerinin bilinç düzeyleri, yeni teknolojilerin seçiminde işleyen dinamiklerin şekillenmesini sağlamaktadır. Bilgi teknolojilerinin uç ürünlerinin kullanımı bu çerçevede içerisinde anlaşılmakta, buna uygun öğrenme yolları ile ilerlemektedir. Türkiye'nin insan kaynağının hem kurumsal donanımı hem de insan kaynaklarının niteliği yeni teknolojilerin kullanımı, yaygınlığını ve öğrenilme şeklini de belirlemektedir.

Toplumumuzda bilgisayar kullanımı kendi kendine öğrenilmektedir. Nitekim örneklem grubunun %53.37'ü bilgisayar kullanmayı kendi kendine öğrendiğini belirtmiştir. Bilgisayar kullanmayı öğrenme yöntemi olarak bireysel çabanın varlığı, bilgisayar donanımının seçiminde piyasa tarafından yoğunlukla sunulan araçların kullanılmasını yaygınlaştırmaktadır. Bu anlamda Q klavyenin yaygın olarak kullanımı, bilgisayar kullanmayı kendi çabalarıyla öğrenen kitlelerin Q klavye alışkanlığı edinmelerini sağlamaktadır. Bilgisayar kullanmayı kendi çabasıyla öğrenenler genellikle yaş grubu yüksek bireylerdir. Bu nedenle Türkiye'de bilgisayar kullanımı bireysel çabayla öğrenilmiştir.

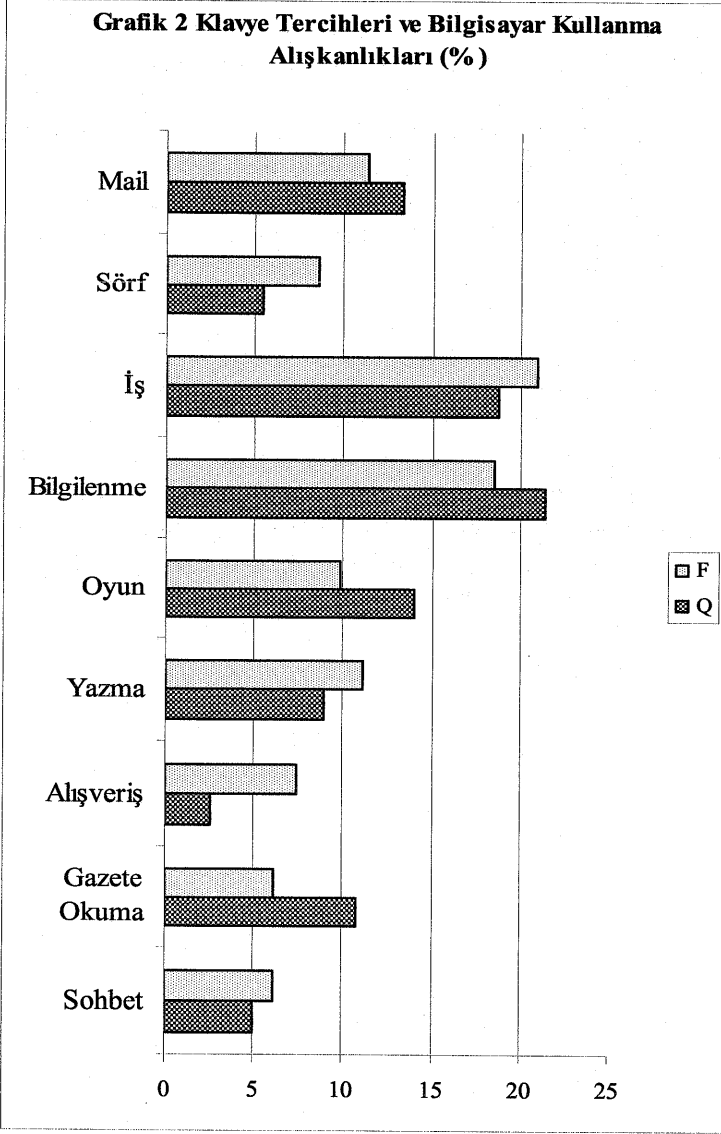
F klavye kullanıcıları için, kendi sahip oldukları bilgisayarlar dışındaki bilgisayarlarda F donanımı bulunmaması, bu kullanıcıların kendi bilgisayarlarına sahip olma davranışını geliştirmeleri sonucunu doğurmaktadır. F kullanıcıları alıştıkları hızla klavye kullanmaya devam edebilmek için kendi bilgisayarlarına sahip olma eğilimindedirler. Bu kullanıcılar kendi bilgisayarlarından uzakta olduğu zaman, bilgisayar kullanımını güçlüklerle yapmaktadırlar. Örneklem grubumuzdaki bilgisayar sahibi olan 85 kişinin 20'si F klavye kullanıcılarıdır. F klavye tercihinde bulunan 26 kişinin %76.9'unun bir bilgisayarı vardır. Bu oran Q klavye kullanıcılarında %52'ye düşmektedir.

Q klavye genellikle okul, kurs ve işyeri gibi kurumsal ortamlarda öğrenilmektedir. Bu durum Q klavyenin kurumlar ve formal öğrenme mekanlarında yaygın olarak kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Örneklem grubun %32.4'ü bilgisayar kullanmayı okulda, %9.5'i ise kursta öğrendiğini söylemiştir. Bu grubun büyük çoğunluğu yani bilgisayar kullanmayı okulda

Bir Ötekileştirme Aracı Olarak Q-Klavye Kullanımı -F ve Q Klavye Kullananlar Arasındaki Eşitsizliğin Karşılaştırmalı Sosyolojik Anlamı

öğrenenlerin %85.4'ü Q klavye kullanıcısıdır. F klavye kullanmayı tercih edenler bilgisayar kullanmayı kendi çabası ile öğrenmektedirler. F klavye kullanıcıların %84.9'u bilgisayar kullanmayı kendi kendine öğrenmiştir. Q klavye kullanımının yaygınlığı ve bu klavyenin kullanılması için yaratılan tüketim ve kullanma alışkanlıkları, farklı klavye seçiminde bulunma davranışını engellemektedir. Bunun için F klavye kullanıcısının gerek daktilodan getirdiği kullanma alışkanlıkları, gerekse de Q klavye sunumundan kaynaklanan kısıtlamalar nedeniyle klavye kullanımını kendi kendisine öğrenmesinden başka bir yolu kalmamaktadır.

Örnekleme gurubun %50.7'si 15-20 yaş, %10,8'i 21-25 yaş, %13,5'i 26-30 yaş, %2,0' i 36-40 yaş, %1,4'ü 41-46 yaş ve %5,4'ü ise 46 ve üzeri yaş gurubundan oluşmaktadır. 15-20 yaş gurubundaki gençler bilgisayarla ilk tanışan gurubu oluşturmaktadır. Bu gurup aynı zamanda klavye tercihleri ve ileriye dönük olarak bilgi teknolojilerine yönelik geliştirecekleri tutumların takibi açısından önem taşımaktadır. 15-20 yaş gurubu gençlerin %70,7'si Q klavye kullanmaktadır. Bu seçim Q klavye kullanımının araştırmamızın başında klavye tercihlerinin yaş guruplarına yönelik yaptığımız tahmini doğrulamaktadır. F klavye daha çok 31 ve üzeri yaşlardaki kullanıcıların seçimidir. F klavye kullanıcısı toplam 26 kişinin 14 tanesi 31 yaş üzeri kullanıcılardan oluşmaktadır.

Klavye tercihinine göre bilgisayar kullanma alışkanlıklarının farklılaşıp farklılaşmadığının çapraz ilişki içerisinde değerlendirilmesi sonucunda elde edilen veriler şöyledir. Q klavye kullanıcıları sırasıyla bilgilenme, iş, oyun,

Bir Ötekileştirme Aracı Olarak Q-Klavye Kullanımı -F ve Q Klavye Kullananlar Arasındaki Eşitsizliğin Karşılaştırmalı Sosyolojik Anlamı

mail ve haberleşme, gazete okuma, sörf, sohbet, oyun ve alışveriş için bilgisayar kullandıklarını belirtmişlerdir. F klavye kullanıcıları ise sırasıyla, iş, bilgilenme, yazma, mail ve haberleşme, oyun, sörf, alışveriş, sohbet ve gazete okumak için bilgisayar kullandıklarını belirtmişlerdir. Öncelikli olarak verilen cevaplar, klavye kullanıcılarının bilgisayarı kullanma amaçları açısından farklılaştıklarını söylememizi sağlamaktadır. Buna göre, F klavye kullanıcıları bilgisayarı daha çok yazım işleri için kullanmaktadırlar. Q klavye kullanıcıları ise sıklıkla bilgilenmek için bilgisayar kullanmaktadırlar.

Sonuç olarak, bilgisayar ve bilgisayar tabanlı uygulamalar gündelik hayatımızın her alanına hızla girmektedir. Toplumumuzda yeni teknolojilerin kullanım alışkanlıkları farklı davranış kalıplarıyla karşılanmaktadır. Bu farklılık, aynı zamanda, bundan sonraki toplumsal değişimin yönünün ve içeriğinin belirlenmesinin de sınırlarını çizmektedir. Bu çalışmada kısaca klavye seçiminin bilgisayar kullanma alışkanlıkları çerçevesince bir değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu değerlendirme aynı zamanda bundan sonra bilgi teknolojilerine karşı geliştirilecek tutumların anlaşılmasını da sağlayabilir. Toplumsal değişimin etkin aracı olan bilgisayarı kullanma ve bununla ilgili değişiklikleri nasıl karşılayacağımızın gelişme trendi, aynı zamanda bilgi toplumu söylemleri içerisinde konumuzun nasıl şekilleneceğinin de ip uçlarını taşımaktadır. Türkiye yeni bilgi teknolojilerini kullanma ve topluma yaygınlaştırma konusunda ciddi politikalara ihtiyaç duymaktadır. Klavye kullanım alışkanlıklarının nasıl şekillendiğinin göstergeleri, aynı zamanda yeni bilgi teknolojilerinin gelecekte gerek toplumlar arası gerekse de bireysel olarak hangi eşitsizliklerin oluşacağını yol haritası olarak da okunabilir.

Kaynaklar

- Aköz, Emre, (2003), Tartışma Klavye Boyutunu Aştı, *Tempo Dergisi* 13-18 Mart.
- Atakan, Yurtsan, (2003), “Q Klavye Kızları”, *Hürriyet Gazetesi*, 12 Şubat.
- Diamond, Jared, (2002), *Tüfek, Mikrop ve Çelik*, Ankara: Tübitak Popüler Bilim Kitapları.
- Hızlan Doğan, (2003), *Hürriyet Gazetesi* 18 Şubat.
- Kumar, K. (1999), *Sanayi Sonrası Ütopylar*, Ankara: Dost Kitapevi.
- <http://www.haberturk.com>, 31.07.2001
- [http://www.kongar.org/medyanotu/253 F Klavye deki Buzdagi.php](http://www.kongar.org/medyanotu/253_F_Klavye_deki_Buzdagi.php)
- <http://www.kongar.org/medyanotu/index.php>
- *Hürriyet Gazetesi*, 8 Aralık 2002.
- Castells, Manuel, (2002), “Gerçek Sanallık Kültürü”, İstanbul: *Cogito*, Sayı 30.
- *Milliyet Gazetesi*, 22 Şubat 2003.
- Roszak, Teodor, (1998), *The Cult of Information: the Folklore of Computers and the True Art of Thinking*, Londra: Paladin.
- Sennet, Richard, (2002), *Karakter Aşınması*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Tanzi, Dante, (2002), “Ağ Üstünde Zaman, Yakınlık ve Anlam”, İstanbul: *Cogito*, Sayı 30.
- Tekelioğlu, Orhan, (1999), “Bir Klavyenin Ölümü”, *Milliyet Pazar Eki*, 4-11 Nisan.